

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 395

**Finanse i rachunkowość
na rzecz zrównoważonego rozwoju –
odpowiedzialność, etyka, stabilność finansowa
Tom 1. Finanse**

Redaktorzy naukowci
Grażyna Borys
Robert Kurek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Magdalena Kot
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-519-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120
53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl
Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Joanna Antczak: Wpływ opłat środowiskowych na wyniki przedsiębiorstwa.....	11
Bartosz Bartniczak: Możliwości wykorzystania instrumentów zwrotnych w projektach z zakresu gospodarki odpadami.....	21
Sylwia Bożek, Beata Dubiel: Realizacja ryzyka nadzwyczajnego a kompensata jego skutków przez ubezpieczenie.....	30
Dorota Burzyńska: Zrównoważona gospodarka wodna na przykładzie metropolii paryskiej.....	42
Iwona Dorota Czechowska: Poszukiwanie rzetelności w kontekście kodeksów zawodowych na przykładzie sektora bankowego.....	53
Karolina Daszyńska-Żygadło, Bożena Ryszawska: Rola społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w <i>sustainability transition</i>	62
Anna Dąbkowska: Udział kredytu bankowego w finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce i w Niemczech.....	73
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Wybrane aspekty CSR na rynku finansowym. Wyniki badań na reprezentatywnej próbie polskiego społeczeństwa.....	84
Małgorzata Gorzalczyńska-Koczkodaj: Dysfunkcje systemu sprawozdawczości w jednostkach sektora finansów publicznych.....	94
Renata J. Jedlińska: Wpływ gospodarki wirtualnej na gospodarkę realną – wybrane zagadnienia.....	104
Szymon Kasprowski: Kontrola zasadności pobierania świadczeń w razie choroby i macierzyństwa w polskim systemie ubezpieczeń społecznych w latach 2005–2013.....	117
Lidia Kłos: Źródła finansowania ochrony środowiska w Polsce.....	129
Magdalena Kogut-Jaworska: Problem nadmiernego zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego w Polsce wobec wyzwań rozwojowych w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014–2020.....	139
Jan Koleśnik: Postkryzysowe narzędzia analizy nadzorczej a poziom bezpieczeństwa europejskiego systemu bankowego.....	149
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: Wykupy obligacji korporacyjnych na rynku Catalyst w latach 2013–2014 – na przykładzie obligacji deweloperskich.....	158
Jolanta Korkosz-Gębska: Wspieranie i promocja innowacji ekologicznych na przykładzie województwa lubelskiego.....	168

Andrzej Koza: System kwotowy a zatrudnienie osób niepełnosprawnych w Czechach i w Polsce	178
Wojciech Krawiec: Inwestowanie zaangażowane społecznie jako forma realizacji koncepcji SRI	190
Danuta Król: Wybrane instrumenty wspierania rozwoju lokalnego	201
Barbara Kryk: ERES jako wyraz rangi środowiska naturalnego w statystyce publicznej	210
Robert Kurek: Bitcoin a ekonomiczne funkcje pieniądza	219
Elwira Leśna-Wierszółowicz: Istota nadzoru nad otwartymi funduszami emerytalnymi w Polsce	229
Irena Łącka: Problemy oceny efektywności podmiotów ekonomii społecznej	241
Ewa Mazur-Wierzbicka: Nakłady inwestycyjne w ochronie środowiska w Polsce	252
Jarosław Pawłowski: Ekorating telefonów komórkowych	263
Tomasz Potocki: Instytucjonalne uwarunkowania i mechanizmy podnoszenia świadomości finansowej	274
Adriana Przybyszewska: Zagrożenia i grupy ryzyka współczesnych mikro-finansów	286
Ewa Spigarska: Opłata za gospodarowanie odpadami jako dochód gminy....	297
Błażej Suproń: Wpływ elektronicznego systemu poboru opłat drogowych na inwestycje przedsiębiorstw na przykładzie województwa zachodniopomorskiego	307
Magdalena Swacha-Lech: Problem świadomości finansowej w kontekście gromadzenia oszczędności emerytalnych	317
Marta Szaja: Realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju a planowanie przestrzenne na szczeblu lokalnym	331
Marek W. Szewczyk: Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju ekonomicznego powiatów województwa lubelskiego	342
Magdalena Ślebocka: Finansowy aspekt koncepcji rewitalizacji miast w świetle założeń do projektu ustawy o rewitalizacji	355
Aneta Tylman: Rewitalizacja jako kluczowy aspekt polityki finansowania i rozwoju zrównoważonego miast	364
Stanisław Wieteska: Emisja dwutlenku węgla przez pojazdy mechaniczne jako element zewnętrznych kosztów transportu drogowego w Polsce.....	372
Rafał Wilczyński: Znaczenie struktury właścicielskiej spółek publicznych dla rozwoju polskiego rynku kapitałowego w latach 2008–2012	386
Andrzej Wołoszyn, Romana Głowicka-Wołoszyn: Nierówności dochodowe gospodarstw domowych w Polsce w kontekście zrównoważonego rozwoju	396
Justyna Zabawa: Ekologiczne wyzwania współczesnej bankowości – przypadek grupy Deutsche Bank	408
Agnieszka Żołądkiewicz: Ekogospodarka w działalności banków jako przejaw koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu	418

Summaries

Joanna Antczak: Impact of environmental fees on company's financial results	11
Bartosz Bartniczak: The ability to use repayable instruments in projects relating to waste management.....	21
Sylvia Bożek, Beata Dubiel: Materialization of the exceptional risk vs. compensation of its effects by insurance.....	30
Dorota Burzyńska: Sustainable water management on the example of Paris Metropolis.....	42
Iwona Dorota Czechowska: The search for fairness in the context of professional codes on the example of the banking sector.....	53
Karolina Daszyński-Żygadlo, Bożena Ryszawska: The role of corporate social responsibility in <i>sustainability transition</i>	62
Anna Dąbkowska: The share of bank credit as sources of SMEs financing in Poland and in Germany	73
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Selected aspects of CSR in the financial market – survey results on a representative sample of Polish society.....	84
Małgorzata Gorzalczyńska-Koczkodaj: Dysfunctions of the reporting system in public finance sector units	94
Renata J. Jedlińska: The effect of virtual economy on the real economy – selected issues.....	104
Szymon Kasprowski: The inspection of legitimate receiving of benefits in case of sickness and maternity in the Polish social insurance system in the years 2005–2013.....	117
Lidia Klos: Sources of financing the environmental protection in Poland.....	129
Magdalena Kogut-Jaworska: Problems of excessive indebtedness of self-government units in Poland in the context of rising challenges for development in the European Union's financial perspective for 2014–2020.....	139
Jan Koleśnik: Post-crisis tools of the supervisory review process vs. the level of safety of the European banking system.....	149
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: Corporate bond redemption on the Catalyst market in the years 2013–2014 – the example of the property developers bonds	158
Jolanta Korkosz-Gębska: Supporting and promotion of eco-innovations based on The Lubelskie Voivodeship	168
Andrzej Koza: Quota scheme vs. employment of people with disabilities in The Czech Republic and Poland.....	178
Wojciech Krawiec: Impact investing as a form of the realization of SRI conception.....	190
Danuta Król: Some local development support tools	201

Barbara Kryk: EEEA as evidence for the importance of the natural environment in public statistics	210
Robert Kurek: Bitcoin vs. economic functions of money	219
Elwira Leśna-Wierszółowicz: The essence of supervision of open pension funds in Poland	229
Irena Łącka: Problems of effectiveness evaluation of social economy entities	241
Ewa Mazur-Wierzbicka: Investment outlays in the environmental protection in Poland	252
Jarosław Pawłowski: Eco rating of mobile phones	263
Tomasz Potocki: Institutional conditions and mechanisms which improve the level of financial capabilities	274
Adriana Przybyszewska: Hazards and risk groups of modern microfinance	286
Ewa Spigarska: Fee for waste management as an income of a commune	297
Błażej Suproń: Influence of electronic road toll collection system on business investments on the example of The West Pomeranian Voivodeship	307
Magdalena Swacha-Lech: The problem of financial awareness in the context of gathering of retirement savings	317
Marta Szaja: The realisation of sustainable development concept vs. local-level spatial planning	331
Marek W. Szewczyk: Spatial diversity of economic development of poviats of The Lubelskie Voivodeship	342
Magdalena Ślebocka: Financial aspect of the concept of urban renewal in the light of the objectives of the project of Revitalization Act	355
Aneta Tylman: Revitalization as the key aspect of the financing and urban sustainable development policy	364
Stanisław Wieteska: Carbon dioxide emissions by motor vehicles as part of the external costs of road transport in Poland	372
Rafał Wilczyński: Significance of public companies ownership structure for Polish capital market development in the years 2008–2012	386
Andrzej Wołoszyn, Romana Głowicka-Wołoszyn: Income inequality of Polish households in the context of sustainable development	396
Justyna Zabawa: Environmental challenges of contemporary banking – the case of Deutsche Bank Group	408
Agnieszka Żołądkiewicz: Ecomanagement in the activities of banks as a manifestation of the concept of corporate social responsibility	418

Barbara Kryk

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: krykb@wneiz.pl

EREŚ JAKO WYRAZ RANGI ŚRODOWISKA NATURALNEGO W STATYSTYCE PUBLICZNEJ

EEEA AS EVIDENCE FOR THE IMPORTANCE OF THE NATURAL ENVIRONMENT IN PUBLIC STATISTICS

DOI: 10.15611/pn.2015.395.20

Streszczenie: Europejskie Rachunki Ekonomiczne Środowiska uzupełniają Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010) i stanowią istotne źródło informacji o ekonomicznych uwarunkowaniach ochrony środowiska i jego zasobach. Opracowanie i wdrożenie Europejskich Rachunków Ekonomicznych Środowiska jest podyktowane m.in. koniecznością zaspokojenia rosnących potrzeb informacyjnych w tym zakresie, stworzenia nowych mierników do pomiaru celów zrównoważonego rozwoju, monitorowania ekologicznych warunków jakości życia. Z tych powodów przez ostatnie 20 lat podejmowano szereg działań i przyjęto wiele różnych aktów prawnych, zarówno w skali międzynarodowej, jak i w Unii Europejskiej, które przyczyniły się do opracowania modelu systemu EREŚ. Ich liczba oraz ranga świadczą o dużym (i rosnącym) znaczeniu zagadnień środowiskowych w statystyce publicznej oraz w życiu społeczno-gospodarczym. Z tego względu dokonano przeglądu uregulowań prawnych, które doprowadziły do powstania EREŚ. W opracowaniu wykorzystano metodę analizy dokumentów, literatury oraz dedukcji. Umożliwiło to wskazanie kierunków zastosowania tych rachunków, korzyści z tym związanych oraz determinant warunkujących ich osiągnięcie. Artykuł ma charakter informacyjno-popularyzatorski.

Słowa kluczowe: Europejskie Rachunki Ekonomiczne Środowiska, regulacje prawne, korzyści.

Summary: European Environmental Economic Accounts, supplementing the European system of national and regional accounts in the European Union (ESA 2010), provide significant information on economic factors determining environmental protection and environmental resources. For this reason, a number of actions and legal regulations have been introduced (both on a European and global scale) for the past 20 years, which has greatly contributed to the development of EEEA system. Their number and scope prove that environmental issues are of profound (and growing) importance in public statistics and socio-economic life. Hence, it is worth looking at legal regulations designed to develop EEE system. In the paper, selected documents were analysed, the literature on the subject was reviewed and deductive reasoning

was adopted. This enabled the author to discuss the possible uses of European Environmental Economic Accounts, benefits accruing from using them as well as conditions under which such benefits can be gained. The article is aimed at disseminating information on European Environmental Economic Accounts and propagating the idea behind the system.

Keywords: European Environmental Economic Accounts, legal regulations, benefits.

1. Wstęp

Unia Europejska działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności, zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego, oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska. Dążenie do zrównoważonego rozwoju respektującego potrzeby środowiska naturalnego, stworzenia zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarki (zgodnie z celami zawartymi w strategii Europa 2020 i różnych znaczących inicjatywach) wymaga szerokiego zakresu informacji dotyczących np. ilości dostępnych zasobów naturalnych, skutków działalności gospodarczej w pomniejszaniu tych zasobów i pogarszaniu jakości środowiska, wydatków na ochronę środowiska, nakładów niezbędnych do zapobiegania lub naprawy negatywnych efektów środowiskowych działalności gospodarczej, skutecznych ekonomicznych instrumentów zarządzania środowiskiem. Stąd konieczne jest m.in. opracowanie ramowych danych, które w spójny sposób będą uwzględniać zagadnienia z zakresu ochrony środowiska i gospodarki. To wszystko zdeterminowało podjęcie prób włączenia do rachunków narodowych ekonomicznych aspektów ochrony środowiska. Pierwsze próby w tym zakresie zostały podjęte już w latach 90. XX w., gdy ONZ przedstawił koncepcję Systemu Zintegrowanych Rachunków Ekonomicznych Środowiska, a Biuro Statystyczne Unii Europejskiej Eurostat opublikowało podręcznik Europejski System Gromadzenia Informacji Ekonomicznej o Środowisku. Dokumenty te zapoczątkowały dalsze prace nad stworzeniem ekonomicznych rachunków środowiska oraz określeniem ram prawnych dla takich rachunków w Unii Europejskiej. W ciągu 20 lat powstało wiele aktów prawnych, które doprowadziły do urzeczywistnienia idei i stworzenia systemu Europejskich Rachunków Ekonomicznych Środowiska (EREŚ). Liczba i zakres tych dokumentów oraz dalsze prace nad tym systemem świadczą o wysokiej randze zagadnień środowiskowych m.in. w statystyce publicznej. Ponieważ EREŚ nie wzbudzą jeszcze takiego zainteresowania, na jakie zasługują, postanowiono przybliżyć to zagadnienie. Z tego względu celem artykułu jest przedstawienie uregulowań prawnych, które doprowadziły do powstania EREŚ, możliwości ich wykorzystania i korzyści z tym związanych. Do realizacji postawionego celu wykorzystano metodę analizy dokumentów, literatury oraz dedukcji. Na tej podstawie wskazano również kierunki zastosowania EREŚ.

2. Uregulowania prawne z zakresu EREŚ

Rzetelne naukowo podejście do pomiaru stanu zasobów będzie miało, a właściwie już ma, decydujące znaczenie dla zrównoważonego rozwoju UE. Ranga i zakres danych o środowisku naturalnym ze źródeł administracyjnych będą wzrastały, bo:

- rośnie zapotrzebowanie na wyniki pochodzące ze specjalistycznych badań/pomiarów ze strony różnych użytkowników informacji środowiskowych, co jest związane m.in. ze wzrostem świadomości ekologicznej społeczeństw, rozwojem koncepcji społecznej odpowiedzialności za środowisko i dostosowaniem się do zmieniających się warunków w otoczeniu,
- istnieje potrzeba budowy nowych mierników postępu w zmieniającym się świecie, uwzględniających elementy środowiskowe,
- istnieje potrzeba doskonalenia pomiaru zrównoważonego rozwoju, a od niedawna zielonej gospodarki, co sprzyja rozwojowi statystyki środowiska,
- zwiększa się znaczenie jakości środowiska naturalnego i jego zasobów dla warunków i jakości życia (por. [Domańska 2014; Kryk 2014a, b]).

Jak już wspomniano, rangę zagadnień ekologicznych w statystyce publicznej odzwierciedlają dokumenty nawiązujące i wskazujące na konieczność opracowywania rachunków ekonomicznych środowiska. W tabeli 1 – w celu wskazania zmian zachodzących w czasie – przedstawiono w kolejności chronologicznej najważniejsze akty prawne, która *suma summarum* doprowadziły do opracowania systemu EREŚ, a także sposób, w jaki eksplorowały to zagadnienie.

Tabela 1. Zestawienie aktów prawnych nawiązujących do opracowywania EREŚ

Akt prawny	Zakres nawiązania/wskazania do opracowywania EREŚ
1	2
System Zintegrowanych Rachunków Ekonomicznych Środowiska (<i>System of Environmental Economic Accounts – SEEA</i>) przyjęty w lutym 1993 r. przez Komisję Statystyczną ONZ*	Łączy informacje dotyczące gospodarki i środowiska w jedną strukturę ramową, tak by zmierzyć wkład środowiska do gospodarki i określić oddziaływanie gospodarki na środowisko**. System ten jest satelitarny względem Systemu Rachunków Narodowych (SNA). Jego zadaniem jest jak najlepsze scalenie różnych kategorii rachunków ekonomicznych środowiska w celu: rozszerzenia kategorii zawartych w SNA o dodatkowe dane wyrażone w jednostkach fizycznych, uwzględnienia kosztów środowiskowych i wykorzystania aktywów naturalnych w produkcji, modyfikacji wspomnianych koncepcji poprzez wyrażenie tych oddziaływań w jednostkach pieniężnych. W lutym 2012 r. udoskonalony i zmodyfikowany SEEA został przyjęty przez ONZ jako międzynarodowy standard w zakresie ekonomicznych rachunków środowiska oraz ustanowienie ram prawnych dla rachunków w Unii Europejskiej.
Europejski System Gromadzenia Informacji Ekonomicznej o Środowisku (<i>European System for the Collection of Economic Information</i>)	Początkowo zaproponowano w nim, podobnie jak w SEEA, utworzenie rachunków satelitarnych, komplementarnych względem tradycyjnych rachunków narodowych.

1	2
<i>on the Environment</i> – SERIEE) – podręcznik opracowany w 1994 r. przez Eurostat	Następnie podjęto próby modyfikowania rachunków narodowych. Ustanowiono w nim podstawy systemu gromadzenia, zestawiania, przekazywania oraz oceny informacji ekologicznych odpowiednio do potrzeb rachunków środowiskowych.
Europejski system rachunków (tzw. ESA 95) ustanowiony rozporządzeniem Rady WE nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych, który w 2010 r. został zastąpiony nowym systemem ESA 2010 (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r.)	Jest to główne narzędzie do opracowywania unijnych statystyk gospodarczych oraz wielu wskaźników ekonomicznych, ale w zakresie niektórych danych, m.in. analizy interakcji pomiędzy środowiskiem a gospodarką, najlepszym rozwiązaniem jest stworzenie oddzielnych rachunków satelitarnych. Rachunki satelitarne powinny być jawne, systematyczne i opracowane w zrozumiałej formie.
Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego	W dokumencie stwierdzono, że rzetelne informacje o stanie środowiska i podstawowych tendencjach, presjach i czynnikach zmian zachodzących w środowisku (w postaci rachunków środowiskowych) są niezbędne do opracowywania i realizacji skutecznej polityki (ekologicznej, gospodarczej, energetycznej, przemysłowej i innych) oraz wzmocnienia roli obywateli.
Decyzja 1578/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie wspólnotowego programu statystycznego na lata 2008–2012	Wyraźnie wskazuje na potrzebę stworzenia wysokiej jakości statystyk i rachunków w dziedzinie środowiska oraz podstaw prawnych do gromadzenia danych środowiskowych w głównych dziedzinach dotychczas nieobjętych aktami prawnymi. W programie założono zastąpienie porozumień prawodawstwem unijnym w pewnych obszarach, w których regularnie są sporządzane statystyki europejskie o wystarczającym stopniu zaawansowania.
Europejska Strategia Rachunków Środowiskowych (ESEA) (z 2003 r., zrewidowana w 2008 r.)	Pełniła rolę narzędzia inicjującego rozwój rachunków środowiskowych. Posłużyła ona również krajom członkowskim do pomiaru realizacji celów zrównoważonego rozwoju, strategii lizbońskiej oraz polityki ekologicznej UE.
Plan Eurostatu Implementacji Rachunków Środowiska z 2008 r.	Wyznaczał kierunki rozwoju rachunków środowiska na lata 2009–2010 wśród członków UE.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej	Stworzyło ramy odniesienia dla europejskich rachunków ekonomicznych środowiska. W dokumencie zawarty jest wymóg zgodności statystyk europejskich z zasadami niezależności zawodowej, bezstronności, obiektywności, wiarygodności, poufności informacji statystycznych oraz opłacalności.
Komunikat Komisji do Rady Parlamentu „Wyjść poza PKB. Pomiar postępu w zmieniającym się świecie” z dnia 20 sierpnia 2009 r.	Uznano potrzebę uzupełnienia dotychczasowych wskaźników pomiaru rozwoju społeczno-gospodarczego danymi, które uwzględnią aspekty środowiskowe i społeczne w celu opracowywania bardziej spójnych i kompleksowych polityk. Do tego celu doskonale nadają się rachunki ekonomiczne środowiska, które dostarczają więcej informacji niż same rachunki narodowe. Ten dokument zainicjował również opracowanie syntetycznego wskaźnika, tzw. indeksu obciążenia środowiska.

Tabeal 1, cd.

1	2
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska	Ustanowiono w nim wspólne ramy dla gromadzenia, zestawiania, przekazywania oraz oceny europejskich rachunków ekonomicznych środowiska w celu umiejscowienia ich jako rachunków satelitarnych względem ESA 95, poprzez ustalenie metodyki, wspólnych standardów, definicji, klasyfikacji i zasad rachunkowości, jakie mają być stosowane przy opracowywaniu EREŚ. Przyjęto strukturę modułową tych rachunków, która jest na tyle elastyczna, że umożliwia m.in. wprowadzanie dodatkowych modułów. Rozporządzenie wprowadziło trzy pierwsze moduły, mianowicie: I – moduł rachunków emisji do powietrza, II – moduł podatków związanych ze środowiskiem według rodzajów działalności gospodarczej, III – moduł ogólnogospodarczy rachunków przepływów materialnych.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 99/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie Europejskiego programu statystycznego 2013–2017	Potwierdzono w nim potrzebę opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania wysokiej jakości statystyk niezbędnych do podejmowania decyzji na podstawie faktów, które powinny być dostępne w odpowiednim czasie oraz przyczynić się do wdrożenia polityk Unii odzwierciedlonych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i strategii Europa 2020, a także innych polityk wymienionych wśród priorytetów strategicznych Komisji na lata 2010–2020, w tym w zakresie środowiskowym. Opracowania powinny równorzędnie traktować wskaźniki ekonomiczne, społeczne i środowiskowe oraz uwzględnić cele rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 538/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 691/2011 w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska	Dotyczy opracowania nowych modułów rachunków ekonomicznych środowiska. Do rozporządzenia (UE) nr 691/2011 dodano załączniki: IV (moduł rachunków wydatków na ochronę środowiska), V (moduł rachunków sektora towarów i usług związanych z ochroną środowiska) i VI (moduł rachunków fizycznych przepływów energii). Nowe moduły wprowadzane na mocy niniejszego rozporządzenia są w pełni zgodne z SEEA.

* SEEA został opracowany wspólnie przez Organizację Narodów Zjednoczonych, Komisję Europejską, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Bank Światowy [*Handbook...*, 1993]; ** Takie łączenie jest możliwe dzięki rozszerzeniu standardowego pojęcia aktywów ekonomicznych o aktywa będące własnością „niczyją/wspólną” – aktywa środowiska.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów [<http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:039:0012:01:PL:HTML> (24.02.2015)].

Większość dokumentów wskazywała na konieczność sporządzania EREŚ, jednak największe znaczenie aplikacyjne miały dwa z nich – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 oraz nr 538/2014. Pierwsze, zawierające szczegółowe uregulowania kwestii rachunków ekonomicznych środowiska, zainicjowało ich obligatoryjne opracowywanie przez kraje członkowskie UE oraz okre-

śliło termin ich wdrożenia i złożenia sprawozdania z tego procesu. Zgodnie z tym rozporządzeniem rachunki ekonomiczne środowiska mają być zestawiane w określonych ramach w postaci modułowej. Łącznie przewidziano obowiązek raportowania 17 modułów¹. Akt wprowadził trzy moduły. Dodawanie kolejnych planuje się w odstępach 2–3-letnich. Złożenie pierwszego sprawozdania z wykonania niniejszego rozporządzenia było przewidziane na 31 grudnia 2013 r. Składanie kolejnych ma następować w odstępach trzyletnich. Drugie rozporządzenie rozszerzyło obowiązek raportowania o kolejne trzy nowo zatwierdzone moduły, istotne z punktu widzenia realizacji wiodących inicjatyw określonych w strategii Europa 2020, oraz potwierdziło zalecenia dotyczące dokonania odpowiednich zmian w uregulowaniach prawnych poszczególnych państw członkowskich, ułatwiających realizację obowiązku sprawozdawczego w danym zakresie.

3. Wykorzystanie danych z EREŚ

Rachunki ekonomiczne środowiska powinny dostarczyć w pełni spójnych danych, co czyni z nich istotne źródło informacji wspomagających:

- podejmowanie decyzji dotyczących środowiska, oferują bowiem środki służące do monitorowania wpływu gospodarki na środowisko oraz zbadania, jak łagodzić to oddziaływanie,
- tworzenie dokumentów strategicznych (plany, programy, strategie) na podstawie danych statystycznych,
- monitorowanie realizacji celów dokumentów strategicznych (np. opracowywane na podstawie EREŚ wskaźniki są wykorzystywane jako mierniki realizacji danej polityki, np. ekologicznej czy energetycznej),
- opracowywanie raportów międzynarodowych i dokonywanie przeglądów ekologicznych, oferujących dodatkowy pakiet informacji, umożliwia porównania z innymi państwami np. stanu środowiska, sytuacji geopolitycznej, efektywności wykorzystania zasobów,
- pracę administracji publicznej, przedsiębiorców, użytkowników indywidualnych i instytucji naukowo-badawczych,
- opracowanie publikacji krajowych i międzynarodowych oraz baz danych (np. przez Eurostat, OECD, EEA czy krajowe urzędy statystyczne),

¹ Przewidziane moduły to: rachunki emisji do powietrza, podatki związane ze środowiskiem według rodzajów działalności gospodarczej, ogólnogospodarcze rachunki przepływów materialnych, rachunki wydatków na ochronę środowiska, rachunki sektora towarów i usług związanych z ochroną środowiska, rachunki fizycznych przepływów energii, rachunki dotyczące wykorzystania zasobów i wydatków na zarządzanie, rachunki wody, transfery finansowe związane ze środowiskiem, rachunki lasów, wydatki i przychody związane z ochroną środowiska, rachunki wydatków na ochronę środowiska, rachunki dotyczące odpadów, rachunki usług dostarczanych przez ekosystemy, rachunki dotyczące zielonych zamówień publicznych, rachunki wydatków związanych ze zmianami klimatycznymi i dostosowaniem do zmian klimatu, ogólnogospodarcze rachunki zasobów materialnych.

- wzmacnianie roli obywateli w procesie decyzyjnym i tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego, gdyż ułatwiają lepsze przedstawienie ogółowi społeczeństwa wpływu działalności gospodarczej na środowisko,
- redukcję zanieczyszczeń (podatki proekologiczne uwzględnione we wskaźnikach dotyczących zasobooszczędności stanowią ważny instrument ekonomiczny determinujący działania ochronne).

Sporządzanie EREŚ, zintegrowanych z rachunkami narodowymi i innymi źródłami danych, przynosi wiele korzyści z punktu widzenia statystyki publicznej i jej użytkowników, m.in. (por. [Domańska 2014; Rozporządzenie Rady WE nr 2223/96]):

- rozszerzenie potencjału analitycznego rachunkowości narodowej na wybrane obszary o znaczeniu społecznym, takie jak antropopresja na środowisko naturalne, w sposób elastyczny bez dodatkowego obciążania czy zakłócania centralnego systemu rachunków narodowych i zbierania danych, skutkuje zwiększeniem podaży danych oferowanych potencjalnym odbiorcom i poszerzeniem ich grona;
- dostarczanie informacji środowiskowych wyrażonych nie tylko w jednostkach pieniężnych, lecz także w jednostkach fizycznych lepiej zaspokaja potrzeby związane z gospodarowaniem zasobami przyrodniczymi;
- pełniejsze pokrycie informacyjne (uzupełnianie się danych pochodzących z różnych źródeł) pozwala na lepsze dopasowanie do zmieniających się potrzeb/oczekiwań klientów/otoczenia, co jest związane m.in. z rozwijającą się koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), raportowaniem środowiskowym i realizacją koncepcji zrównoważonego rozwoju;
- przyczynianie się do realizacji priorytetów politycznych Unii dotyczących zielonego wzrostu oraz efektywnego gospodarowania zasobami poprzez dostarczanie ważnych informacji na temat wskaźników, takich jak produkcja globalna rynkowa i zatrudnienie w EGSS², krajowe wydatki na ochronę środowiska oraz zużycie energii według klasyfikacji NACE³;
- zmniejszenie obciążenia respondentów w wyniku konsolidacji składanych sprawozdań;
- ograniczenie kosztów prowadzenia badań dzięki integracji źródeł danych w już stosowanych formularzach statystycznych;
- przyczynianie się do zrozumienia przez społeczeństwo sposobu funkcjonowania sektorów gospodarki odpowiedzialnych za zanieczyszczanie środowiska, które prowadzą do pogarszania się jego stanu; w wyniku wzrostu świadomości ekologicznej społeczeństwa nasilają się żądania związane z działaniami ochronnymi.

Osiągnięcie korzyści oraz przydatność opracowywania EREŚ są zdeterminowane aktywnym i precyzyjnym ich wykorzystywaniem (od chwili, gdy system ten stanie się w pełni operacyjny) przez wszystkie państwa członkowskie oraz przez

² EGSS – sektor towarów i usług związanych z ochroną środowiska.

³ NACE – Nomenklatura Działalności we Wspólnocie Europejskiej, która w Polsce ma postać PKD (Polskiej Klasyfikacji Działalności).

UE do formułowania polityki unijnej we wszystkich adekwatnych dziedzinach, jako zasadniczy składnik ocen skutków regulacji, planów działania, wniosków ustawodawczych i innych istotnych rezultatów procesu tworzenia polityki. Jednakże biorąc pod uwagę fakt, iż często jednym z najważniejszych argumentów przemawiających za stosowaniem różnych rozwiązań są pieniądze, należałoby podkreślać korzyści ekonomiczne wynikające ze stosowania omawianych rachunków, a to wymaga określonej i szerokiej edukacji na różnych poziomach gospodarowania i zarządzania.

4. Zakończenie

W celu ułatwienia realizacji unijnych założeń dotyczących trwałego i zrównoważonego rozwoju niezbędne jest zapewnienie przygotowania kontrolowanych pod względem jakości danych i wskaźników dotyczących stanu i ochrony środowiska naturalnego. Naprzeciw temu zapotrzebowaniu wychodzą EREŚ, których proces koncepcyjny zmaterializował się w 2011 r., kiedy to zobligowano członków UE do ich opracowywania według określonego modelu. Fakt ten potwierdza rangę tych rachunków dla gospodarki i statystyki publicznej.

Ze względu na nowość EREŚ, uwarunkowania gospodarcze, społeczne i środowiskowe zapotrzebowanie na nie jest zróżnicowane w poszczególnych państwach. W Polsce ministerstwa i jednostki im podległe (zajmujące się gospodarką wodną, leśną, energetyką, rolnictwem, subsydiami czy ochroną środowiska na potrzeby bieżących analiz i zadań resortów) nie wykazują zbyt dużego zainteresowania rozwojem nowoczesnych i zaawansowanych narzędzi statystycznych w postaci EREŚ [Domańska, Jabłonowski 2012, s. 30]. Stąd istotne jest nie tylko udoskonalanie tych rachunków, lecz także ukazywanie możliwości ich zastosowania i korzyści z tym związanych w celu ich popularyzowania.

Literatura

- Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego, Dz. Urz. L 242 z 10.09.2002.
- Decyzja 1578/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie wspólnotowego programu statystycznego na lata 2008–2012, Dz. Urz. L 344 z 28.12.2007.
- Domańska W., 2014, *Środowisko jako ważny obiekt obserwacji statystyki publicznej*, GUS, prezentacja, www.mos.gov.pl/g2/big/2014_10/4_2_Wieslawa_Domanska_Glowny_Urzad_Statystyczny.pdf (15.01.2015).
- Domańska W., Jabłonowski G., 2012, *Europejskie Rachunki Ekonomiczne Środowiska*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 7.
- European System for the Collection of Economic Information on the Environment* – SERIEE 1994, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-BE-02-002 (30.01.2015).
- Handbook of National Accounting: Integrated Environmental and Economic Accounting 1993*, SEEA 1993, <http://unstats.un.org/unsd/envaccounting/pubs.asp> (30.01.2015).

- Komunikat Komisji do Rady Parlamentu „Wyjść poza PKB. Pomiar postępu w zmieniającym się świecie” z dnia 20 sierpnia 2009 r., KOM (2009) 433 wersja ostateczna, Bruksela.
- Kryk B., 2014 (a), *Narzędzia rachunkowości zarządczej w pomiarze/ocenie działalności ekologicznej przedsiębiorstw*, „Optimum. Studia Ekonomiczne”, nr 3(64).
- Kryk B., 2014 (b), *Rachunkowość zarządcza ukierunkowana na ochronę środowiska jako przejaw społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, „Nauki o Finansach” nr 1(18), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 99/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie Europejskiego programu statystycznego 2013–2017, Dz. Urz. L 039 z 9.02.2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska, Dz. Urz. L 192 z 22.07.2011.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej, Dz. Urz. L 174 z 26.06.2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 538/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 691/2011 w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska, Dz. Urz. L 158/113.